

„Co znečišťuje ovzduší“ - plán výuky

Délka trvání	1 hodina
Věk	6–9
Typ výuky	didaktické a vzdělávací aktivity
Cíle	<ul style="list-style-type: none"> ● Seznámit děti s obecnými tématy souvisejícími se vzduchem – jev šíření vzduchu, jev dýchání a významem těchto jevů pro člověka, ● Seznámit děti se základními problémy znečištěného ovzduší a jeho výskytem i ve venkovských oblastech, ● Seznámit děti s příčinami špatné kvality ovzduší a škodlivostí spalování uhlí a dřeva, ● Seznámit děti s principy správného třídění odpadu a upevnit znalosti o škodlivosti jeho spalování v domácích topných zařízeních,
Metody	promítání filmu, brainstorming, didaktické hry
Způsoby práce	Individuální, kolektivní
Potřebný materiál	<ul style="list-style-type: none"> ● Osvěžovač vzduchu / parfém, ● ventilátor (volitelné), ● prázdná plastová láhev se šroubovacím uzávěrem, ● velká skleněná mísa s plochým dnem a skleněným víkem, ● figurky aut, domů s komíny, lidí, zvířat, stromů, ● spirála pro komáry / kadidlo, ● tištěná karta s náplní, ● tištěná karta s koši na vybarvení, ● lepenkové (kartonové) krabice, ● odpadky (různé typy), ● šátek (volitelné)

Upozornění: Během výuky se doporučuje použít určenou prezentaci, kterou je možné stáhnout z webové stránky „Clean Air“.

Prezentace se skládá ze snímků, které se vztahují k jednotlivým tématům probíraným během výuky. Po dokončení každého cvičení může učitel použít snímek, či snímky, shrnující a systematizující nejdůležitější informace předané studentům. Prezentace rovněž obsahuje snímky s cvičeními a správnými odpověďmi.

1. Co je vzduch?

- a) Poté, co učitel prezentuje dětem téma dnešní výuky: příčiny znečištěného ovzduší (snímek 1), požádá děti, aby s ním spolupracovaly v malém pokusu, zapaly si na **moment** nos a pusy a dávaly pozor na to, jak jim je (Buďte opatrní! Některé děti mohou chtít ukázat, že bez vzduchu vydrží velmi dlouhou dobu – to nemůžete dovolit!). Učitel se zeptá, zda se cítíme dobře, když náš nos a pusa jsou ucpané a chybí nám vzduch. Děti odpoví, že ne a učitel zdůrazní, že **vzduch je pro nás velice důležitý – nezbytný pro život**.
- b) Učitel zobrazí snímek 2 a ptá se dětí, kde přesně je vzduch, kde se nachází. V rámci pokusu vytáhne plně uzavřenou a zcela vyprázdňenou plastovou láhev a zeptá se dětí, zda si myslí, že v ní něco je. Děti odpovídají a hledají správné odpovědi. Učitel požádá několik studentů, aby se pokusili láhev rozdrtit. Zeptá se, proč je to nemožné. Tato názorná ukázka pomáhá dětem dospět k závěru, že **vzduch je všude kolem nás**, také v láhvi, která se zdá být prázdná. Proto to ji nemůžeme rozdrtit.
- c) Učitel se dětí také zeptá, jestli má vzduch nějaký pach – děti odpoví. Učitel vysvětlí dětem, že ano – vzduch může nést vůně. V rámci názorné ukázky může učitel zapnout větrák/ventilátor a rozprášit parfém/osvěžovač vzduchu nebo požádá děti, aby „podali“ vůni – dětem, které sedí vedle, a zeptá se posledního, zda ji také cítí. Učitel zdůrazňuje, že kromě pachů **vzduch může bohužel nést také různé znečišťující látky, které jsou pro naše zdraví nebezpečné**.
- d) Učitel se ještě dětí zeptá, zda má vzduch barvu a zda je viditelný – odpovědi děti získají v dalším cvičení.

Poté učitel zobrazí snímek 3 z prezentace – pro shrnutí získaných znalostí.

2. Co je smog? - znečištěné ovzduší ve venkovských oblastech

- a) Učitel ukáže snímek 4 a dá dětem figurky ve tvaru domů s komíny, aut, stromů, lidí atd. Potom děti požádá, aby si postavily jejich vlastní společné město z figurek, které dostaly uvnitř skleněné mísy. Děti dají figurky postupně do mísy. Učitel je upozorňuje, aby si všímaly domů s komíny, továren, aut, zemědělských strojů a zeptá se jich, zda vědí, co z nich může být vypouštěné do ovzduší. To děti navede k povídání o kouři z komínů a výfukových trubek, na to je učitel požádá, aby se zamyslely nad tím, jak se taková oblast mění vlivem těchto emisí.

POZOR: U starších dětí můžeme vynechat prvek společného pokládání města z figurek – stačí do mísy vložit jeden dům, auto a můžeme provést experiment ihned.

- b) Učitel vloží do mísy spirálu proti komárům nebo jiný kouřící předmět (vonnou tyčinku) a oznámí dětem, že se brzy naučí, jak se může oblast změnit, když začnou kouřit všechny komíny, a výfukové plyny vycházejí z automobilů.
- c) Potom zapálí spirálu/ tyčinku (objeví se plamen, který by měl uhasit – zůstane pouze kouř) a zakryje misku.

POZOR: Před výběrem kouřového předmětu (např. spirály proti komárům) se ujistěte, že jeho složky nejsou pro děti toxické.

POZOR: Buďte velmi opatrní a udržujte bezpečné prostředí – nenechávejte zápalky / zapalovače v dosahu dětí a zamezte jejich přímý přístup do kouřové mísy.

- d) Učitel požádá děti, aby se podívaly na mísu, a položí jim následující otázky:
- Co je teď v míse, v naší vesnici? (Znečištěné ovzduší, smog, kouř, prach)
  - Jak se naše město změnilo? (Je plné kouře, všechno je méně viditelné)
  - Proč se to stalo? (Komíny domů a auta začali vypouštět kouř, což způsobilo silné znečištění ovzduší)
  - Kdy komíny nejčastěji vypouštějí kouř – jaký čas v roce, kdy je to největší znečištění ovzduší a proč? (V zimě, protože lidé používají kamna, když je jim zima)
  - Jak se "člověk" v míse cítí? (Velmi špatně, je pro něj těžké dýchat, vdechuje škodlivé látky)
  - Co je tím největším problémem u nás ve vesnici: auta, továrny nebo komíny u domů? (Ve venkovských oblastech jsou závažným problémem nízké emise – výpary z domácích komínů)
- e) Učitel odejme víko misky na krátkou chvíli a zeptá se dětí, zda něco cítí. A znovu s tím připomene, že společně s nepříjemným pachem je ve znečištěném vzduchu také mnoho látek škodlivých pro lidské zdraví, které se vzduchem vdechujeme.

Po dokončení experimentu, učitel ukáže snímek 5 z prezentace – pro shrnutí vědomostí, které děti získaly.

3. Promítání filmu

- a) Učitel oznámí dětem, že se teď kouknou na video, z kterého se dozví více o znečištěném ovzduší. Povzbudí děti, aby se dívaly a poslouchaly pozorně, protože po promítání budou muset dešifrovat hádanku na základě toho, co se dozví ve videu.
- b) Učitel zobrazí krátký pětiminutový film ze snímku 6.

4. Co znečišťuje ovzduší? - hádanka

- a) Učitel umístí na viditelné místo pro všechny, například na tabuli, tabulku s kresbami (spolu s titulky), které se objevují v této hádance, a vysvětluje význam jednotlivých kreseb. Poté dá dětem stránku s hádankou a / nebo ji zobrazí v prezentaci (snímky 7-13).

Varianta A – Rozdělení rolí

Učitel náhodně rozdělí ve třídě dětem role v souladu s obrázky patřící do hádanky. Učitel (nebo některé z dětí) má roli vypravěče a čte text pro všechny. Žáci se připojují ke čtení vyslovením názvu obrázku, který do textu patří. Žáci tímto způsobem přečtou text zaměřený na téma znečištěného ovzduší společně.

Varianta B – Společné čtení textu

Učitel seznamuje studenty se způsobem, jakým se šifrovaný text čte. Učitel je vypravěč a celá třída se při jeho signálu pokouší společně přečíst obsah šifrované zprávy. Učitel zaznamená na tabuli daný symbol, když se objeví v obsahu.

POZNÁMKA: U mladších dětí (které ještě neumí číst) můžete snížit počet symbolů a vybrat ty, které jsou jednoznačné (např. auto, dům, srdce)

Varianta C – Rozdělení do částí

Učitel rozdělí text do 4 částí a pověří 4 studenty čtením šifrované zprávy. Každý z nich přečte právě tu část pro něj vybranou učitelem.

Poté mohou být obrázky vybarveny.

Po tomto cvičení učitel ukáže dětem snímky 14-17 vysvětlující hlavní příčiny znečištěného ovzduší. Učitel zdůrazňuje, že ve venkovských oblastech jde především o nízké emise z komínů kamen, kotlů a krbů – snímek 14.

5. Příklad dobrého chování – třídíme odpad

- a) Učitel zobrazí snímek 18 a představí dětem téma položením následujících otázek:
- Můžeme spalovat odpad? (Ne!)
  - Když ne, tak proč? (Protože některý odpad obsahuje velmi nebezpečné chemikálie škodlivé našemu zdraví, které se uvolňují do ovzduší během pálení)
  - Tak co bychom tedy měli dělat s odpadem? (Třídít/recyklovat)
  - Co se děje s tříděným odpadem? (Může se znovu použít, dostat tak druhý život)
  - Takže stojí za to třídít odpad? (Ano!)

- b) Potom se učitel dětí zeptá, zda vědí, co jednotlivé barvy na odpadkových koších/kontejnerech označují. Pokud je to nezbytné, učitel sdělí žákům rozdělení barev pro jednotlivý odpad a nechá je vybarvit odpadkové koše na papíře podle příslušného odpadu.
- c) Učitel vysvětlí pravidla následující hry. Požádá pár o pár dobrovolníků a těm zakryje/zaváže oči. Děti poslepu vytahují připravený odpad z krabice a podle tvaru a materiálu hádají co to je a do jakého kontejneru daný předmět patří. Zbytek třídy hodnotí, zda to dobrovolníci správně odhadli.

POZOR: V případě velmi malých nebo bojácnych dětí by cvičení mělo být provedeno bez zakrytí očí, tedy tříditi i za použití zraku.

POZOR: Cvičení lze také provádět v jiné verzi: s rozdělením náhodně vyndaných předmětů na ty, které mohou být spáleny v peci, a na ty, které nejsou povoleny. Například: suchý kousek dřeva, karton, pelety – můžete spálit; plastové lahve, vlhké dřevo (stále s listy), barevné noviny – nemůžeme spálit.

Po skončení tohoto cvičení ukáže učitel snímek 19 z prezentace pro shrnutí znalostí, které studenti získali.

Učitel dokončí výuku zobrazením snímku 20.

Podpora Evropské komise pro tvorbu tohoto materiálu neznamena podporu obsahu, který odráží pouze názory autorů. Evropská komise tak nemůže být zodpovědná za jakékoliv užití informací v daném materiálu.